

Sygn. akt I UK 231/19

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania W.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 czerwca 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 2 listopada 2017 r., sygn. akt XI U [...] w sprawie o rekompensatę – zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Rozpoznając odwołanie strony powodowej od decyzji organu rentowego, którą to decyzją ZUS Oddział w S. jako organ rentowy odmówił Panu W.K. prawa do rekompensaty w związku z pracą w szczególnych warunkach jako traktorzysta - Sąd Pierwszej Instancji zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał Panu W.K. do emerytury rekompensatę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, poczynając od 1 maja 2017 r. Analizując stan faktyczny sprawy, a w szczególności przebieg pracy powoda, Sąd Okręgowy zauważył, że sporna kwestia sprowadzała się do ustalenia przesłanek niezbędnych do nabycia prawa do

rekompensaty do emerytury określonej w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Sąd wskazał, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli przed 1 stycznia 2009 r. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (), wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, określone są wykazem A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, natomiast na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Okręgowy uznał czas pracy powoda w wymaganym okresie oraz charakter tej pracy, czyli kierowcy ciągnika kołowego (traktorzysty) jako wykonywanej w warunkach, o jakich mowa w powołanym wyżej rozporządzeniu Rady Ministrów (wykaz A, dział VIII, poz. 3 rozporządzenia – praca w warunkach szczególnych kierowców ciągników i kombajnów).

Rozpoznając apelację organu rentowego od wyroku Sądu I Instancji, Sąd Apelacyjny stwierdził, że apelacja jest zasadna, ponieważ Sąd Okręgowy dokonał błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w sposób nieuprawniony przyjął, że zatrudnienie ubezpieczonego w całym spornym okresie, czyli od 30 maja 1969 r. do 31 stycznia 1991 r. stanowi prace w szczególnych warunkach opisaną w powołanym wyżej rozporządzeniu Rady Ministrów. Sąd Apelacyjny stwierdził bowiem, że przyporządkowanie przez Sąd I Instancji pracy ubezpieczonego, jako pracy kierowców ciągników i kombajnów do wykazu A dział VIII, poz. 3 ww. rozporządzenia, oznaczałoby wykonywanie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w transporcie i łączności. Natomiast zeznania świadków twierdziły, że powód wprawdzie wykonywał usługi transportowe, ale nadto prace polowe, polegające na orce, koszeniu, nawożeniu, sianiu oraz odśnieżaniu dróg. Sąd Apelacyjny podkreślił konieczność wystąpienia związku wykonywanej pracy z

procesem technologicznym właściwym dla danego rodzaju gospodarki by twierdzić o wykonywaniu danej pracy, przewidzianej ww. rozporządzeniem Rady Ministrów, jako wykonywanej w szczególnych warunkach.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości powód Ubezpieczony, na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to: art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych przez jego niezastosowanie i uznanie, że praca kierowcy ciągnika – traktorzysty, wykonywana w Spółdzielni Kółek Rolniczych nie stanowi pracy w warunkach szczególnych, ani pracy w transporcie i łączności uprawniającej do uzyskania rekompensaty z tego tytułu oraz naruszenie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez jego błędną wykładnię i uznanie, że wyłącznie specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje charakter świadczonych prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia, a tym samym o szczególnych warunkach pracy decyduje wyłącznie ich zakwalifikowanie do określonej gałęzi gospodarki wskazanej w ww. rozporządzeniu Rady Ministrów. Na podstawie art. 398⁴ § 1 pkt 3 i §2 k.p.c. Skarżący wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...], ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 listopada 2017 r., sygn. akt XI U [...] i zasądzenie od organu rentowego na rzecz Ubezpieczonego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący podnosi również, że w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na odpowiedzi na dwa pytania, a więc, czy o pracy w szczególnych warunkach decyduje jej przyporządkowanie do określonej kategorii branży w ww. rozporządzeniu Rady Ministrów, czy też nie, oraz pytanie, czy praca kierowcy ciągnika jest pracą w szczególnych warunkach także wówczas, gdy swoją pracę wykonuje również w rolnictwie. Skarżący wskazuje, że w sprawie mogą wystąpić dwa stanowiska i na te okoliczność powołuje wskazane w skardze orzecznictwo sądowe. Według pierwszego stanowiska, jeżeli stopień szkodliwości danego rodzaju pracy nie wykazuje żadnych różnic w zależności od branży, w której jest wykonywana, brak jest podstaw do zanegowania świadczenia jej w warunkach

szkodliwych jedynie dlatego, że w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów została przyporządkowana do innego działu przemysłu. Według drugiego stanowiska, kwestia przyporządkowania określonej pracy, a co za tym idzie pracodawcy do określonej w wykazie branży przemysłowej ma kluczowe znaczenie przy kwalifikacji tej pracy jako pracy w warunkach szczególnych, jeśli jej uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia wynika właśnie z jej branżowej specyfiki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi, to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437).

Należy wskazać, że to po stronie skarżącego leży wykazanie, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć. (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., sygn. akt II UK 37/08, LEX nr 494133). Należy zauważyć, że w zakresie kognicji Sądu Najwyższego jest sam przepis, a nie rozstrzygnięcie określonego sporu, zatem wątpliwości interpretacyjne powinny mieć poważne podstawy, aby

wyjaśnienie znaczenia przepisów nie sprowadzało się do prostej wykładni albo samej oceny prawidłowości rozstrzygnięcia zapadłego na podstawie takich przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., sygn. akt II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Ponadto, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania.

Powołując się na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy

przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011; z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1

k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Ponadto twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 i z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Na podstawie powyższych wywodów stwierdzić należy, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienie prawne” nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Przedstawione w obu pytaniach kwestie zostały bowiem sformułowane w sposób ogólny oraz w żaden sposób nie przyczyniają się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, gdyż koncentrują się na próbach przeforsowania przez skarżącego konkretnego rozstrzygnięcia w jego indywidualnej sprawie.

Należy bowiem wskazać, że obydwa zagadnienia zostały rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a nadto zostały rozstrzygnięte zgodnie z przywołanym w skardze orzecznictwem dopuszczającym odstępstwa od przyporządkowania branżowego, o ile wykonujący byli narażeni na tożsame czynniki szkodliwe (II UK 368/13, I UK 45/16. W istocie dwa orzeczenia nie stoją w sprzeczności z pozostałymi (I UK 547/12 i II UK 21/10). Stanowisko Sądu Najwyższego jest jednoznaczne, a więc przyporządkowanie branżowe ma kluczowe znaczenie dla klasyfikacji, ale w przypadku występowania tożsamych czynników szkodliwych możliwe jest zaklasyfikowanie pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach, nawet jeżeli ubezpieczony pracował u płatnika spoza danej branży. Sąd Najwyższy niemal jednolicie rozstrzygnął, że o ile prace wymienione w Dziale VIII, poz. 2 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 1983 r., można uznać te, które chociaż wykonywane w branży rolniczej – były ściśle związane z przewożeniem

(transportem) różnych towarów, o tyle nie spełniają tych kryteriów wykonywane z użyciem ciągnika (traktora) prace *stricto* rolnicze – polowe (I UK 172/13, II UK 298/14, III UK 121/15, III UK 132/15, I UK 218/15, II UK 397/15, III UK 51/16, II UK730/15, III UK 66/16, III UK 210/16, czy I UK 168/17). Powyższe orzecznictwo potwierdza również uchwała siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego (III UZP 3/19).

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie orzeka się o kosztach postępowania kasacyjnego, ponieważ organ rentowy nie sporządził odpowiedzi na skargę kasacyjną.